

Derleme makale / Review • DOI:10.48071/sbuhemşirelik.988885

COVID-19 Pandemisinde Gebelik Süreci ve Doğum Korkusu¹

Pregnancy Process and Fear of Childbirth During COVID-19 Pandemic

Özlem AKIN² , Nülüfer ERBİL³ **Yazarların ORCID numaraları / ORCID IDs of the authors:**

O.A: 0000-0001-7210-8756, N.E: 0000-0003-3586-6237

¹Bu araştırma 14-16 Haziran 2021 tarihleri arasında İstanbul Yeniüçyüzlü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi "Dünyada ve Ülkemizde Covid-19 Pandemisinin Hemşireliğe ve Hemşirelik Vizyonuna Etkileri" Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Rize

³Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ordu

Sorumlu yazar / Corresponding author: Özlem AKIN,

E-posta: ozlem.akin@erdogan.edu.tr, akinozleem@gmail.com

Geliş tarihi / Date of receipt: 31.08.2021**Kabul tarihi / Date of acceptance:** 04.04.2022**Atıf / Citation:** Akin, Ö., ve Erbil, N. (2022). Covid-19 pandemisinde gebelik süreci ve doğum korkusu. *SBÜ Hemşirelik Dergisi*, 4(1), 39-44. doi: 10.48071/sbuhemşirelik.988885**ÖZ**

Dünyada milyonlarca insanın hayatını dramatik bir şekilde etkileyen COVID-19 pandemisi, gebe kadınlarda her zamankinden daha fazla endişe ve belirsizliklere neden olarak psikolojik bir yük oluşturmaktadır, olağandan daha fazla korkuya neden olmaktadır. Bu derlemenin amacı, COVID-19 pandemisinde gebelerde doğum korkusuna etki eden faktörler hakkında farkındalık sağlamaktır. Literatür taraması Google Akademik, PubMed, Web of Science veri tabanlarında Türkçe ve İngilizce "COVID-19", "gebe", "gebelik", "doğum korkusu" "pandemi" anahtar kelimeleri kullanılarak yapıldı. Gebelerde, aile desteğinin yetersizliği, sağlık ekibiyle iletişim sorunları, bebeğin virüsle enfekte olma kaygısı ve kadınların doğum sonrası bebeklerinden ayrı kalma korkusunu içeren nedenlerle doğum korkusu oluşmaktadır. Kadınların büyük çoğunluğunun doğumdan korktuğu, en çok bebeklerinin sağlığı konusunda endişe duydukları, COVID-19 ile ilgili yanlış bilgilerin gebe kadınların korku ve kaygısını artırdığı, doğum tercihlerini ve doğum yerini etkilediği rapor edilmektedir. COVID-19 pandemisine bağlı sosyal izolasyonun, gebe kadınlarda sosyal destek yetersizliğine neden olduğu, doğum öncesi eğitim ve danışmanlığın gebelerin endişe ve korkusunu azaltmada olumlu etkisinin olduğu belirtilmektedir. COVID-19 pandemisinde, gebe kadınlara bilinçli, sürekli ve saygılı izlem ve desteğin sürdürülmesi, anne-çocuk sağlığı, aile ve toplum sağlığı için önemli olduğu kadar, her kadının pozitif bir doğum deneyimi yaşamaya için de oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19 virüs; korku; gebelik; hemşirelik; pandemik.**ABSTRACT**

COVID-19 pandemic, which has dramatically affected the lives of millions of people around the world, have caused more anxiety and uncertainty in pregnant women than ever before, creating a psychological burden and more fear than usual. The purpose of this review was to raise awareness about the factors affecting the fear of childbirth in pregnant women during the COVID-19 pandemic. The literature search was conducted using the keywords "COVID-19", "pregnant", "pregnancy", "fear of childbirth" and "pandemic" in Turkish and English in Google Academic, PubMed, Web of Science databases. Fear of childbirth occurs in pregnant women due to lack of family support, communication problems with the health care team, anxiety of the baby being infected with the virus, and the fear of women being separated from their babies after delivery. It is reported that the vast majority of women are fear of childbirth, they are most worried about the health of their babies, false information about COVID-19 increases the fear and anxiety of pregnant women, and it is also affects their birth preferences and place of birth. It is stated that social distance practices due to the COVID 19 pandemic cause a lack of social support in pregnant women, and prenatal education and counseling have a positive effect on reducing the anxiety and fear of pregnant women. In the COVID 19 pandemic, maintaining conscious, continuous and respectful monitoring and support for pregnant women is not only important not only for mother-child health, family and community health, but also for every woman to have a positive childbirth experience.

Keywords: COVID-19; fear of childbirth; pregnancy; nursing; pandemic.

Bu eser, Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Giriş

COVID-19 pandemisi, dünya çapında geniş kapsamlı ve benzeri görülmemiş ekonomik ve psikososyal sonuçları olan bir durumdur. Pandemi koşullarının dünya çapındaki tüm bireyler üzerinde derin psikolojik etkileri olduğu görülmektedir (Pakpour ve Griffiths, 2020).

Gebelik, kadınların fizyolojik, psikolojik, hormonal ve sosyal değişimlerin yaşandığı, psikolojik rahatsızlık risklerinin artış gösterdiği önemli bir süreçtir (Silva, Nogueira, Clapis, ve Leite, 2017). Gebe kadınlar, COVID-19'a karşı ek önlemler almaya özel ihtiyaç duyan nüfus gruplarından biridir (Mirzadeh ve Khedmat, 2020). Kuşkusuz, izolasyon, sosyal mesafe, tıbbi bakıma sınırlı erişim ve COVID-19'un neden olduğu günlük yaşamdaki büyük değişiklikler, gebe kadınlar gibi savunmasız nüfus arasında ruh sağlığı sorunları riskini artırmaktadır (Thapa ve ark., 2020). Bu nedenle gebe kadınların COVID-19 pandemisi sırasında özellikle ruh sağlığı sorunlarına karşı savunmasız olduğu varsayılmaktadır (Mirzadeh ve Khedmat, 2020; Thapa, Mainali, Schwank ve Acharya, 2020). İtalya'da yapılan bir çalışmanın bulguları, COVID-19 pandemisinin gebe kadınlar üzerinde olumsuz psikolojik etkisi olduğunu göstermektedir (Saccone ve ark., 2020). Başka bir çalışmada da COVID-19 pandemisinin başlaması sonrası değerlendirilen gebe kadınların, pandemiden önce değerlendirilen kadınlara göre önemli ölçüde daha yüksek depresif belirtiler gösterdiği bildirilmiştir (Wu ve ark., 2020).

COVID-19 pandemisinden kaynaklanan yaşam tarzı değişiklikleri, endişe ve belirsizliklerle karşılaşan gebe kadınlar üzerinde psikolojik bir yüke neden olmaktadır (Antonakou, 2020). COVID-19 pandemisinin gebeler üzerinde kaygı, sıkıntı ve korkuya neden olduğu da görülmektedir (Sahin ve Kabakci, 2021). Gebelerin COVID-19 ile enfekte olma korkusu, fetüsün iyiliği ve doğumla ilgili endişeler arasında pozitif ilişkiler bulunmuştur. Bu bulgu, pandemi sırasında gebeliğin kendi başına bir risk olarak algılandığını düşündürmektedir (Taubman-Ben-Ari, Chasson ve Abu-Sharkia, 2020).

Her kadın gebeliği farklı şekillerde algılayarak, genel olarak kadınlar doğum kaygıları ve korkularıyla karşı karşıyadır (Dencker ve ark., 2019). COVID-19 pandemisinin kadınlarda oluşturduğu psikolojik durumlar, gebelerin daha fazla doğum korkusu yaşamalarına neden olabilmektedir (Pakpour ve ark., 2020). Kadınların %80'inden fazlası, COVID-19 pandemisinde doğumdan korktuğunu ifade etmektedir (Ravaldi, Wilson, Ricca, Homer, Vannacci, 2021). Gebe kadınlarda görülebilen doğum korkusu, gebelerin sağlığının yanı sıra intrapartum ve postpartum dönemi olumsuz etkileyebilir (Nilsson ve ark., 2018).

COVID 19 pandemisinde sorunlar, gebe kadınlar arasında kafa karışıklığı ve endişeye yol açarken, bunlar arasında en çok endişe yaratanlar, artan hasta sayısı, ciddi vaka ve ölüm sayılarıyla ilgili konulardır (Dong ve Zheng, 2020). Gebe bir kadının korkuları ve kaygıları hem anne hem de fetüs sağlığı üzerinde zararlı etkilere sahip olabilmektedir. Gebelik sırasında yüksek stres, kaygı ve diğer duygudurum bozuklukları, erken doğum ve düşük doğum ağırlığı dahil olmak üzere olumsuz perinatal sonuçlar için riski artırmakta (Shaw, Herbers, Cutuli, 2019), aynı zamanda yüksek sezaryen doğum oranı (Yedid Sion, Harlev,

Weintraub, Sergienko, ve Sheiner, 2016) ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Mevcut COVID-19 pandemisi ve bunun etkileri ile ilgili belirsizlik ve gebeliği tehdit edici bilgiler, doğum yapma konusunda bir kadın üzerinde ek yük oluşturmaktadır. Doğum korkusu, gebeliğe özgü anksiyetenin en iyi göstergelerinden biridir (Sinesi Maxwell, O'Carroll ve Cheyne, 2019). Gebelerde ruh sağlığı sorunları, anksiyete bozuklukları, travma deneyimleri, sosyal destek eksikliği, işsizlik ve ekonomik sorunlar dahil olmak üzere doğum korkusuna neden olan çeşitli faktörler bulunmaktadır (Dencker ve ark., 2019). Ayrıca doğumla ilişkili farklı inanışlar ve kültürel farklılıklar da doğum korkusuna neden olabilmektedir (Rondung, Thomtén ve Sundin, 2016; Soltani, Eskandari, Khodakarami, Parsa ve Roshanaei, 2017). Araştırmalar COVID-19 pandemisinin gebeler arasında artan bir korkuya neden olduğunu belirtmiştir. Kadınların neredeyse yarısı, hastalığın dikey bulaşmasından korktuklarını (Saccone ve ark., 2020), hem gebeliğin devam etmesinden hem de kendi hayatlarını riske atmalarından, enfeksiyon sonucu gebeliğin sonlandırılmasından ve karantinadan korktuklarını belirtmiştir (Fakari ve Simbar, 2020). Corbett ve arkadaşları (2020) ise gebe kadınların COVID-19 pandemisi sırasında en çok sırasıyla yaşlı akrabaları, çocukları ve doğmamış bebekleri hakkında endişe duyduklarını bildirmiştir.

COVID-19 pandemisi dünya çapında olumsuzluklara neden olurken, gebelik ve doğumla ilgili mevcut strese ek olarak, enfeksiyon tehdidi ve sosyal izolasyon politikaları gebeleri olumsuz etkileyebilir. COVID-19 pandemisi küresel nüfusu etkilemeye devam ederken, perinatal bakım ve müdahaleleri bilgilendirmek adına gebeleri nasıl etkilediğini anlamak önemlidir. Bu nedenle yapılan derlemede, COVID-19'un gebelerde doğum korkusunu etkileyen faktörler hakkında farkındalığını sağlamak amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu derleme COVID-19 pandemisinde gebelerde doğum korkusuna yönelik çalışmaların geriye dönük olarak taranması şeklinde gerçekleştirildi. Literatür taraması, Google Akademik, PubMed, Web of Science veri tabanlarında Türkçe ve İngilizce "COVID-19", "gebe", "gebelik", "doğum korkusu" "pandemi" anahtar kelimeleri kullanılarak yapıldı.

COVID 19 Pandemisinde Gebelik Süreci

Gebelik çoğu kadının hayatında yeni duygular ve deneyimler içeren keyif verici dönemlerden biri olarak tanımlanırken ne yazık ki COVID-19 pandemisinde bu yana kadınlar için gebelik süreci ve doğum zor koşullarda gerçekleşmektedir. Enfekte bireylerin sayısı ve ölümlerin sayısı ile ilgili olumsuz haberler, hastalığın neden olduğu çeşitli semptomlar ve komplikasyonlar ve hastalık hakkındaki sınırlı bilgimiz dahil olmak üzere, gebelerin korku ve kaygıları artmaktadır (Corbett ve ark., 2020).

Bazı ülkelerde gebeler hastane ziyaretlerine COVID-19 ile enfekte olma korkusuyla sağlık tesislerini ziyaret etmekten kaçınmış ve sosyal destek ağlarından ve sağlık tesislerinden izole edilmiştir. Çinli gebe kadınlar üzerinde yapılan bir araştırma, pandemi durumunda gebelerin algılanan stres, depresyon ve kaygılarının pandemi süreci dışında gebelik yaşayan kadınlardan daha yüksek olduğunu göstermiştir (Jiang ve ark., 2020).

COVID-19 pandemi sürecinde potansiyel enfeksiyon riski ne-

deniyle, gebeler antenatal bakım hizmetlerine başvurma konusunda bir ikilem yaşamaktadır (Wu ve ark., 2020). Hastanelerin ve kliniklerinin insanlara uzak durmaları ve doktorlarıyla uzaktan iletişim kurmaları çağrısında buldukları bir zamanda, gebe kadınlar er ya da geç bebeklerini doğurmak için hastaneye gitmek zorunda kalmaktadırlar. Bu da yalnızca evden çıkıp halka açık bir yerde olmayı, enfeksiyon olasılığının artmasını, aynı zamanda COVID-19 olan kişilerin tedavi gördüğü hastanede bulunmaya da neden olmaktadır. Dahası, yanlarında sadece bir kişi getirmelerine izin verildiği ve ziyaretçilerin yasak olması nedeniyle kadınların büyük ölçüde kendi başlarına kalmaları böylece, gebelikte yaşanan doğum korkusunun özellikle pandemiye bağlı doğum kaygısıyla birleşmesine yol açmaktadır (Taubman-Ben-Ari ve ark., 2020). Bivia-Roig ve arkadaşları (2021) gebe kadınların %22.5'inin COVID-19 bulaşma korkusu nedeniyle tıbbi ziyaretlerini iptal ettiklerini ve bu kadınların yaklaşık %52'sinin korku nedeniyle doğuma hazırlık kurslarına katılmadıklarını saptamıştır. Du ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında, gebelerin yaklaşık %94.6'sının COVID-19 pandemisi sırasında enfekte olmaktan endişe hissettiği, %14.7'si psikolojik danışma talebinde bulunduğu, primiparlar ve multiparlar karşılaştırıldığında, primiparların çevrimiçi danışma ve rehberlik almaya daha istekli olduğu saptanmıştır. COVID-19 ile ilgili sağlık bilgisi ihtiyaçları ile ilgili olarak, gebeleri en çok endişelendiren konunun kişisel korunma olduğu, gebe kadınların pandemi sürecinde çevrimiçi sağlık uygulamaları yoluyla bilgi edinmeyi tercih ettiği bulunmuştur. Davis-Floyd, Gutschow ve Schwartz (2020) ABD'de yaptıkları çalışmada gebe kadınların antenatal bakım alırken hastanelerde COVID-19'un bulaşma olasılığına ilişkin endişe ve korku gösterdiklerini bildirmiştir.

Gebelerin yaşadığı endişelerden biri de COVID-19 aşısı yaptırmakta tereddüt etmeleridir. Gebelerde COVID-19 bağışıklamasına karşı %25'lik bir aşı tereddüt oranı saptanmıştır. Gebelerin aşı tereddütünü belirleyen ana faktörü, aşıya özgü güvenlik endişeleri olmuştur (Mohan Reagu, Lindow ve Alabdulla, 2021). Blakeway ve arkadaşlarının (2022) çalışmasında COVID-19 aşısı için uygun olan gebelerin yalnızca %28.5'i gebelikte aşıyı kabul ettiği saptanmıştır. Ayrıca gebelikte COVID-19 aşısı yapmanın perinatal sonuçları değiştirmediği belirtilmiştir.

COVID 19 Pandemisinde Doğum Korkusu

Doğum korkusu yaşayan gebelerde, doğuma yönelik kontrol eksikliği duygusu, bilgi eksikliği, depresyon ve anksiyetenin doğum şekli seçiminde önemli rol oynadığına inanılmaktadır (Nosratabadi, Hekmat, Dencker ve Abbaspoor, 2018). Pandemi öncesi doğum korkusu, çoğu kadında fiziksel ağrıdan kaynaklı, sevinç, mutluluk, huzur ve sabırsızlık hissi ile ilişkilendirilirken, pandemi sırasında ise, beklenti, sabırsızlık, neşe ve karşılaşma ile değil, üzüntü, yalnızlık, ıstırap, yetersizlik ve daralma ile ilişkilendirilmektedir. Geçmişle ortak olan tek özellik ise fiziksel acıdan kaynaklı olmaktadır (Ravaldi ve ark., 2021).

COVID-19'un beklenmedik prevalansı ve insanların bu tür bir hastalık hakkında yeterli bilgiye erişememesi nedeniyle, gebe kadınların endişelerinden biri, fetal enfeksiyon ve anneden çocuğa dikey geçiş korkusudur (Alijanpour ve ark., 2020). COVID-19'un dikey bulaşmasının genel insidansı hakkında birkaç meta-analizi yapılmıştır ve oranların %3 ila %8 arasında değiştiği saptanmıştır (Gajbhiye, Modi ve Mahale, 2020;

Bwire, Njiro, Mwakawanga, Sabas ve Sunguya, 2021; Kotlyar ve ark., 2021). COVID-19'un enfekte gebe kadınlardan fetüse transplasental bulaşmasına ilişkin veriler belirsizdir ve bu belirsizlik de gebelerin stresini artırmaktadır (Chen ve ark., 2020; Ferrazzi ve ark., 2020; Egloff, Vauloup-Fellous, Picone, Mandelbrot, Roques, 2020). Anneleri COVID-19 olan yenidoğanların, sezaryen ile doğum, annelerinden hemen uzaklaştırılması ve tüm sağlık personelinin maske veya diğer kişisel koruyucu ekipman takmalarına rağmen IgM antikorlarına sahip olduğu bulunmuştur (Dong ve ark., 2020; Zeng ve Andersson, 2020). IgM antikor molekülleri plasentayı geçmediğinden, bunların utero maruziyet nedeniyle fetüs tarafından oluşturulan bir bağışıklık tepkisini temsil ettiği varsayılmaktadır (Zaigham ve Andersson, 2020).

COVID-19 risk algılarının ek psikolojik faktörleri, doğum korkusu, doğal veya tıbbi bir süreç olarak doğumla ilgili inançlarla birlikte kadınların doğum tercihlerini de etkilemektedir (Preis, Mahaffey ve Lobel, 2021). COVID-19 enfeksiyonu tek başına vajinal doğum için bir kontrendikasyon olmasa da, enfekte kadınlar doğum algısı, doğum yapma korkusu, doğumla ilişkili komplikasyonlar ve hastalık bulaşma korkusu nedeniyle sezaryen ile doğumu tercih edebilmektedir (Vivilaki ve Asimaki, 2020). Panahi, Amiri ve Pouy (2020) COVID-19'lu gebelerde vajinal doğum ve sezaryen ile ilgili çalışmasında, doğum yöntemlerinin hastalığın bebeklere geçişini etkilemediği ve tüm yenidoğanların COVID-19 enfeksiyonu için negatif olduğu saptanmıştır. Saccone ve arkadaşları (2020), annenin isteği üzerine %16.7'lik bir sezaryen doğum oranı bildirmiştir.

COVID-19 pandemisi gebe kadınların yaşamlarını önemli ölçüde etkilerken, doğum yerini de potansiyel olarak etkilemiş, bazı gebeler evde doğum yapmaya karar vermiştir (Ecker ve Minkoff, 2020; Davis-Floyd ve ark., 2020). Evde doğum, sezaryen oranlarını azaltsa da, uzamış doğum, daha fazla perineal rüptür ve kan transfüzyonuna neden olabilmektedir. Öte yandan evde doğumun bebeği etkileyen bazı komplikasyonları arasında düşük apgar skorları, nörolojik disfonksiyon ve mortalite sayılabilmektedir (Premkumar ve ark., 2020).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), doğrulanmış bir COVID-19 enfeksiyonu olup olmadığına bakılmaksızın tüm kadınların güvenli ve pozitif bir doğum deneyimi hakkına sahip olduğunu vurgulamaktadır (DSÖ, 2020). DSÖ, doğum pozisyonları özgürlüğü, doğum desteği, doğumdan sonra anneleri ve bebeklerini bildiğince bir arada tutmanın ve emzirmenin desteklenmesinin önemini vurgulamaktadır. Ne yazık ki, dünyanın birçok yerinde pandemi, DSÖ standartlarının aksine, COVID-19 şüpheli ya da COVID-19 pozitif kadınların bebeklerinden ayrılması ve emzirmeden kaçınma gibi ciddi şekillerde kadın ve çocukların bakımını değiştirmeye neden olmuştur (Ravaldi ve ark., 2021). COVID-19 enfeksiyonuna bağlı sosyal izolasyon ve sosyal mesafe uygulamaları, gebe kadınların sosyal destek durumunu da etkilemektedir. COVID-19 pandemisi sırasında doğumla ilgili eşin yakınlığı, koruma duygusu, güvenlik ve huzur gibi yapılar yerini tehlike, endişe ve yalnızlık duygularına dönüştürmüştür. Kadınlarda doğum algısı çarpıcı bir şekilde değişmiştir (Ravaldi ve ark., 2021). Yapılan çalışmalarda bireylerin sevildiğine, değer verildiğine ve karşılıklı bağın olduğuna dair inancını yansıtan algılanan sosyal desteğin (Stewart, Umar, Tomenson ve Creed, 2014), stresli durumlarla başa çıkmada sistematik olarak

yardımcı olduğu bulunmuştur (Garipey, Honkaniemi ve Quesnel-Vallee, 2016; Zhen, Quan ve Zhou, 2018). Dahası, gebelik sırasında sosyal desteğin sıkıttan koruduğu (Asselmann, Wittchen, Erler ve Martini, 2016) ve sosyal destek eksikliğinin doğum korkusu riskini artırdığına dair tutarlı kanıtlar bulunmaktadır (Lukasse ve ark., 2014).

Doğum korkusu, kadınların aile desteğinden yoksun kalması, sağlık ekibiyle iyi bir iletişim sağlayamaması, bebeğin gebelik sırasında virüse bulaş olması konusunda endişe yaşanması ve doğum sonrası bebeğinden ayrı kalma ihtimalinin olmasından kaynaklanabilmektedir. Gebelik sırasında danışmanlık ve koruyucu eğitim, gebelerin endişe ve korkularını ortadan kaldırmaktadır (Nosratabadi ve ark., 2020). Yapılan araştırmalar doğum öncesi dönemde verilen bir eğitimin gebelerde doğum korkusunu azaltmada etkili olduğunu bildirmiştir (İşbir, İnci, Önal, Yıldız, 2016; Karabulut, Coşkuner, Doğan, Cebeci ve Demirci, 2016). Benzer şekilde Corbett ve arkadaşları (2020) COVID-19 ile ilgili yanlış bilgilerin gebe kadınların korku ve kaygısını artırdığını, COVID-19 ile ilgili doğru bilginin ise gebelikteki anksiyete düzeylerini olumlu etkilediğini saptamıştır. Aksoy, Altıparmak, Akça, Gökbulut ve Yılmaz (2021) COVID-19 ile ilişkili eğitim müdahalesinin sadece gebe kadınların doğum yapma korkusunu azaltmada etkili olmadığını, aynı zamanda doğum korkusunun artmasını da engellediğini saptamıştır. COVID-19 sürecinde gebe kadınlar fiziksel ve zihinsel olarak risk altındadır. Hiçbir doğum tamamen risksiz değildir. Bu nedenle, gebeler doğum sırasında hangi fiziksel etkilere maruz kalabileceklerine ve hangi riskleri üstleneceklerine karar verme hakkına sahip olmalıdır (Romanis, 2020). Gebelere, doğumdaki seçimler hakkında uygun şekilde bilgilendirilmiş danışmanlık sürecinin bir parçası olarak hastanede COVID-19 maruziyetinin potansiyel riskleri hakkında bilgi verilmelidir (Romanis, 2020). Kadınlardan pandemi sırasında doğum yapmayı düşünmelerini istemek, dikkatlerini ilgili sağlık risklerine yöneltirken, özellikle doğum ve doğum hakkında soru sormak, dikkatlerini doğum deneyimi hakkındaki duygularına yöneltmek faydalı olabilmektedir (Taubman-Ben-Ari ve ark., 2020). Gebelik sırasında korku, anksiyete ve endişenin hem gebe kadınlar hem de büyüyen fetüs için olumsuz sağlık sonuçları vardır. Ayrıca COVID-19 enfeksiyonuna bağlı sosyal izolasyon ve sosyal mesafe uygulamaları gebelerin gebelik dönemindeki sosyal destek durumlarını etkileyebilir. Bu nedenle ebelerin ve hemşirelerin gebelik ve doğum sırasında kadınlara profesyonel şekilde rehberlik ve destek sağlamaları son derece önemlidir (Antonakou, 2020).

COVID-19'un neden olduğu korkuyu yenmek ve gebelerin yaşam kalitesini iyileştirmek için eğitim ve destekleyici programların verilmesi ve gerekli müdahalelerin yapılması, sağlık profesyonellerinin sorunun boyutu hakkında bilgilendirilmesi ve çözümü için tavsiye edilen önlemleri almaları gerekmektedir (Naghizadeh ve Mirghafourvand, 2021)

Sonuç ve Öneriler

COVID-19 pandemisi dünya çapında benzeri görülmemiş aksaklıklara neden olurken gebelik ve doğumla ilgili mevcut strese ek olarak, enfeksiyon tehdidi ve sosyal izolasyon politikaları

gebe kadınları ve yeni anneleri olumsuz etkileyebilmektedir.

Gebe kadınlar mevcut COVID-19 pandemisinde yüksek risk grubuna dahil edilmiştir ve bulaşıcı hastalık pandemisi sırasında benzersiz ihtiyaçları olduğu görülmektedir (Brooks, Weston ve Greenberg, 2020). Genel olarak bu derleme, gebe kadınların bir pandemi sırasında psikolojik sonuçlar açısından oldukça savunmasız bir grup olduğu görüşünü desteklemektedir (Thapa ve ark., 2020). Böyle bir zamanda gebe kadınlar için profesyonel, kültürel olarak duyarlı yanıtlar geliştirmenin ve bunları çevrimiçi görüşmeler, toplantılar dahil olmak üzere mümkün olan her şekilde erişilebilir kılmak önem taşımaktadır. Mevcut COVID-19 pandemisi gibi bir belirsizlik ve stres döneminde kadınların gebelikten kaynaklanan yüksek düzeyde kaygı ve sıkıntı ile başa çıkmalarına yardımcı olmak için uzun bir yol kat etmek gerekir. Gebelerin izolasyon önlemler ve çevrimiçi antenatal bakım almaları tavsiye edilebilir. COVID-19 pandemisi, ruh sağlığı da dahil olmak üzere halk sağlığı için önemli risk oluşturmaktadır. Sağlık profesyonellerinin gebelerin doğum korkusunu azaltmada önemli rol ve sorumlulukları vardır. Pandemideki amaç, beden ve ruh sağlığını tehdit eden hastalık durumlarında sağlık sisteminin önemli eylemlerinden biri olan gebelikte annelerin stres ve korkularını azaltarak farkındalık yaratmayı planlamaktır. Kriz zamanlarında gebe kadınlara özen gösterilmesi gerekmektedir. İzolasyon, sosyal mesafe ve günlük yaşamdaki aşırı değişiklikler, gebe kadınlar gibi savunmasız nüfus arasında depresyon riskini artırabilmektedir. Bu nedenle, COVID-19 pandemisinin psikolojik etkisini değerlendirmek büyük önem taşımaktadır (Saccone ve ark., 2020). COVID-19 pandemisinde doğum korkusunu azaltma süreci kolaylaştırılmalı ve vajinal doğumla ilgili olumlu duyguların benimsenmesi desteklenmelidir. Gebelere, doğumdaki seçimler hakkında uygun şekilde bilgilendirilmiş danışmanlık sürecinin bir parçası olarak hastanede COVID-19'a maruz kalmanın potansiyel riskleri hakkında bilgi verilmelidir. Riskler karşısında gebelik sürecinde COVID-19 aşısı hakkında danışmanlığın sağlanması da doğum anında bulaş olmamaları açısından korkuyu azaltabilir. Bu nedenle gebelikte COVID-19 aşısı tereddütünü azaltmak için hedefli eğitim kampanyaları tasarlanmalıdır.

Doğum sürecinde sosyal destek de önemli bir faktördür. Doğum refakatçilerinin veya emzirmenin yasaklanması gibi kısıtlayıcı değişiklikler güveni sarsabileceğinden ve kadınların doğumunu olumsuz etkileyebileceğinden, kendi seçtikleri bir doğum refakatçisine sahip olmalarına izin verilmelidir. Doğum sırasında sağlık çalışanları ve ailesi tarafından kadınlara sosyal destek sağlanmalıdır. Pandemi sürecinde çevrimiçi iletişim yoluyla geliştirilebilir; örneğin klinisyenler ile güvenli mesajlaşma, tele sağlık ziyaretleri, kadınlara çevrimiçi destek grupları sağlanabilir. Gebelere sağlanan daha güçlü bir sosyal destek duygusu, gebe kadının öz-şefkatinin yaklaşan doğum korkusuna karşı koruyucu bir kalkan görevi görme yeteneğini artırabilir. Klinik seyrine bakılmaksızın, her kadına pozitif bir doğum deneyimi yaşamaları için sürekli, bilinçli ve saygılı bir destek sağlanması önemlidir. Bu kadın sağlığı ve refahı için olduğu kadar, toplum sağlığı için de önem taşımaktadır.

Yazarların Katkı Düzeyleri: Çalışma Fikri (Konsepti) ve Tasarımı – ÖA, NE; Veri Toplama/Literatür Tarama – ÖA, NE; Verilerin Analizi ve Yorumlanması – ÖA; Makalenin Hazırlanması – ÖA, NE; Yayınlanacak Son Haline Onay Verilmesi – NE.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını açıklamışlardır.

Kaynaklar

- Aksoy Derya, Y., Altıparmak, S., Akça, E., Gökbulut, N., & Yılmaz, A. N. (2021). Pregnancy and birth planning during COVID-19: The effects of tele-education offered to pregnant women on prenatal distress and pregnancy-related anxiety. *Midwifery*, 92, 102877.
- Alijanpour, M., Sadatmahalleh, S. J., Samaneh, Y., Mahnaz, B. K., Majid, Y. A., Moini, A., & Kazemnejad, A. (2021). Influence of psycho-sexual factors on the quality of life in pregnant women during the COVID-19 pandemic: A Path Analysis. *Research Square*, 1-17. Doi: 10.21203/rs.3.rs-45196/v3
- Antonakou, A. (2020). The latest update on the effects of COVID-19 infection in pregnancy. *European Journal of Midwifery*, 4, 12. doi:10.18332/ejm/120973
- Asselmann, E., Wittchen, H. U., Erler, L., & Martini, J. (2016). Peripartum changes in social support among women with and without anxiety and depressive disorders prior to pregnancy: a prospective-longitudinal study. *Archives of Women's Mental Health*, 19(6), 943-952.
- Bivia-Roig, G., Boldo-Roda, A., Blasco-Sanz, R., Serrano-Raya, L., DelaFuente-Díez, E., Múzquiz-Barberá, P., & Lisón, J. F. (2021). Impact of the COVID-19 pandemic on the lifestyles and quality of life of women with fertility problems: A cross-sectional study. *Frontiers in Public Health*, 9, 686115
- Blakeway, H., Prasad, S., Kalafat, E., Heath, P. T., Ladhani, S. N., Le Doare, K., Magee, L. A., O'Brien, P., Rezvani, A., von Dadelszen, P., & Khalil, A. (2022). COVID-19 vaccination during pregnancy: coverage and safety. *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 226(2), 236.e1-236.e14. <https://doi.org/10.1016/j.ajog.2021.08.007>
- Brooks, S. K., Weston, D., & Greenberg, N. (2020). Psychological impact of infectious disease outbreaks on pregnant women: rapid evidence review. *Public Health*, 189, 26-36.
- Bwire, G. M., Njiro, B. J., Mwakawanga, D. L., Sabas, D., & Sunguya, B. F. (2021). Possible vertical transmission and antibodies against SARS-CoV-2 among infants born to mothers with COVID-19: A living systematic review. *Journal of Medical Virology*, 93(3), 1361-1369
- Chen, H., Guo, J., Wang, C., Luo, F., Yu, X., Zhang, W., Li, J., Zhao, D., Xu, D., Gong, Q., Liao, J., Yang, H., Hou, W., & Zhang, Y. (2020). Clinical characteristics and intrauterine vertical transmission potential of COVID-19 infection in nine pregnant women: a retrospective review of medical records. *Lancet (London, England)*, 395(10226), 809-815. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30360-3](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30360-3)
- Corbett, G. A., Milne, S. J., Hehir, M. P., Lindow, S. W., & O'Connell, M. P. (2020). Health anxiety and behavioural changes of pregnant women during the COVID-19 pandemic. *European Journal of Obstetrics, Gynecology, and Reproductive Biology*, 249, 96-97. doi: 10.1016/j.ejogrb.2020.04.022
- Davis-Floyd, R., Gutschow, K., & Schwartz, D. A. (2020). Pregnancy, birth and the COVID-19 pandemic in the United States. *Medical Anthropology*, 39(5), 413-427. doi: 10.1080/01459740.2020.1761804.
- Dencker, A., Nilsson, C., Begley, C., Jangsten, E., Mollberg, M., Patel, H., ... & Sparud-Lundin, C. (2019). Causes and outcomes in studies of fear of childbirth: a systematic review. *Women and Birth*, 32(2), 99-111.
- Dong, M., & Zheng, J. (2020). Letter to the editor: Headline stress disorder caused by Netnews during the outbreak of COVID-19. *Health Expectations: An International Journal of Public Participation In Health Care And Health Policy*, 23(2), 259-260. doi: 10.1111/hex.13055.
- Du, L., Gu, Y. B., Cui, M. Q., Li, W. X., Wang, J., Zhu, L. P., & Xu, B. (2020). Investigation on demands for antenatal care services among 2 002 pregnant women during the epidemic of COVID-19 in Shanghai. *Zhonghua Fu Chan Ke Za Zhi*, 55(3), 160-165. doi: 10.3760/cma.j.cn112141-20200218-00112.
- Ecker, J. L., & Minkoff, H. L. (2020). Laboring alone? Brief thoughts on ethics and practical answers during the coronavirus disease 2019 pandemic. *American Journal Of Obstetrics & Gynecology MFM*, 2(3), 100141. doi: 10.1016/j.ajogmf.2020.100141
- Egloff, C., Vauloup-Fellous, C., Picone, O., Mandelbrot, L., & Roques, P. (2020). Evidence and possible mechanisms of rare maternal-fetal transmission of SARS-CoV-2. *Journal of Clinical Virology: the Official Publication of the Pan American Society for Clinical Virology*, 128, 104447. <https://doi.org/10.1016/j.jcv.2020.104447>
- Fakari, F. R., & Simbar, M. (2020). Coronavirus pandemic and worries during pregnancy: a letter to editor. *Archives of Academic Emergency Medicine*, 8(1), e21-e21.
- Ferrazzi, E., Frigerio, L., Savasi, V., Vergani, P., Prefumo, F., Barresi, S., Bianchi, S., Ciriello, E., Facchinetti, F., Gervasi, M. T., Iurlaro, E., Kustermann, A., Mangili, G., Mosca, F., Patané, L., Spazzini, D., Spinillo, A., Trojano, G., Vignali, M., Villa, A., ... Cetin, I. (2020). Vaginal delivery in SARS-CoV-2-infected pregnant women in Northern Italy: a retrospective analysis. *BJOG : An International Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 127(9), 1116-1121. <https://doi.org/10.1111/1471-0528.16278>
- Gajbhiye, R. K., Modi, D. N., & Mahale, S. D. (2020). Pregnancy outcomes, newborn complications and maternal-fetal transmission of SARS-CoV-2 in women with COVID-19: a systematic review of 441 cases. *MedRxiv*, 1-29. <https://doi.org/10.1101/2020.04.11.20062356>
- Garipey, G., Honkaniemi, H., & Quesnel-Vallee, A. (2016). Social support and protection from depression: systematic review of current findings in Western countries. *The British Journal of Psychiatry*, 209(4), 284-293. doi: 10.1192/bjp.bp.115.169094
- İsbir, G. G., İnci, F., Önal, H., & Yıldız, P. D. (2016). The effects of antenatal education on fear of childbirth, maternal self-efficacy and post-traumatic stress disorder (PTSD) symptoms following childbirth: an experimental study. *Applied Nursing Research*, 32, 227-232. doi: 10.1016/j.apnr.2016.07.013
- Karabulut, Ö., Coşkuner Potur, D., Doğan Merih, Y., Cebeci Mutlu, S., & Demirci, N. (2016). Does antenatal education reduce fear of childbirth? *International Nursing Review*, 63(1), 60-67. doi: 10.1111/inr.12223
- Kotlyar, A. M., Grechukhina, O., Chen, A., Popkhadze, S., Grimshaw, A., Tal, O., ... & Tal, R. (2021). Vertical transmission of coronavirus disease 2019: a systematic review and meta-analysis. *American Journal of*

- Obstetrics and Gynecology, 224(1), 35-53. <https://doi.org/10.1016/j.ajog.2020.07.049>
- Jiang, H., Jin, L., Qian, X., Xiong, X., La, X., Chen, W., ... & Li, M. (2020). Evidence of accessing antenatal care information via social media platforms supports mental wellbeing in COVID-19 epidemic. *Bull World Health Organ*, 10.
- Lukasse, M., Schei, B., Ryding, E. L., & Bidens Study Group. (2014). Prevalence and associated factors of fear of childbirth in six European countries. *Sexual & Reproductive Healthcare*, 5(3), 99-106. doi:10.1016/j.srhc.2014.06.007
- Mirzadeh, M., & Khedmat, L. (2020). Pregnant women in the exposure to COVID-19 infection outbreak: the unseen risk factors and preventive healthcare patterns. *The Journal of Maternal-Fetal & Neonatal Medicine*, 1-2. doi:10.1080/14767058.2020.1749257
- Mohan, S., Reagu, S., Lindow, S., & Alabdulla, M. (2021). COVID-19 vaccine hesitancy in perinatal women: a cross sectional survey. *Journal of Perinatal Medicine*, 49(6), 678-685. <https://doi.org/10.1515/jpm-2021-0069>
- Naghizadeh, S., & Mirghafourvand, M. (2021). Relationship of fear of COVID-19 and pregnancy-related quality of life during the COVID-19 pandemic. *Archives of Psychiatric Nursing*, 35(4), 364-368. doi:10.1016/j.apnu.2021.05.006
- Nilsson, C., Hessman, E., Sjöblom, H., Dencker, A., Jangsten, E., Mollberg, M., Patel, H., Sparud-Lundin, C., Wigert, H., & Begley, C. (2018). Definitions, measurements and prevalence of fear of childbirth: a systematic review. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 18(1), 28. <https://doi.org/10.1186/s12884-018-1659-7>
- Nosratabadi, M., Hekmat, K., Dencker, A., & Abbaspoor, Z. (2018). Individual and group psycho-educational counseling on knowledge, attitude and preference for birth method in nulliparous women: A randomized controlled trial. *Journal of Family & Reproductive Health*, 12(2), 103-110.
- Pakpour, A. H., & Griffiths, M. D. (2020). The fear of COVID-19 and its role in preventive behaviors. *Journal of Concurrent Disorders*, 2(1), 58-63. doi:10.1007/s11469-020-00340-x
- Panahi, L., Amiri, M., & Pouy, S. (2020). Risks of novel coronavirus disease (COVID-19) in pregnancy; a narrative review. *Archives of Academic Emergency Medicine*, 8(1), e34.
- Preis, H., Mahaffey, B., & Lobel, M. (2021). The role of pandemic-related pregnancy stress in preference for community birth during the beginning of the COVID-19 pandemic in the United States. *Birth*, 48(2), 242-250. <https://doi.org/10.1111/birt.12533>
- Premkumar, A., Cassimatis, I., Berhie, S. H., Jao, J., Cohn, S. E., Sutton, S. H., ... & Yee, L. M. (2020). Home birth in the era of COVID-19: counseling and preparation for pregnant persons living with HIV. *American Journal of Perinatology*, 37(10), 1038-1043. doi:10.1055/s-0040-1712513
- Ravaldi, C., Wilson, A., Ricca, V., Homer, C., & Vannacci, A. (2021). Pregnant women voice their concerns and birth expectations during the COVID-19 pandemic in Italy. *Women and Birth*, 34(4), 335-343. doi:10.1016/j.wombi.2020.07.002
- Romanis, E. C. (2020). Addressing Rising Cesarean Rates: Maternal Request Cesareans, Defensive Practice, and the Power of Choice in Childbirth. *IJFAB: International Journal of Feminist Approaches to Bioethics*, 13(1), 1-26.
- Rondung, E., Thomtén, J., & Sundin, Ö. (2016). Psychological perspectives on fear of childbirth. *Journal of Anxiety Disorders*, 44, 80-91.
- Saccone, G., Florio, A., Aiello, F., Venturella, R., De Angelis, M. C., Locci, M., ... & Sardo, A. D. S. (2020). Psychological impact of coronavirus disease 2019 in pregnant women. *American Journal of Obstetrics & Gynecology*, 223(2), 293-295. doi:10.1016/j.ajog.2020.05.003
- Sahin, B. M., & Kabakci, E. N. (2021). The experiences of pregnant women during the COVID-19 pandemic in Turkey: A qualitative study. *Women and Birth*, 34(2), 162-169.
- Shaw, S. H., Herbers, J. E., & Cutuli, J. J. (2019). Medical and psychosocial risk profiles for low birthweight and preterm birth. *Women's Health Issues*, 29(5), 400-406.
- Silva, M. M. D. J., Nogueira, D. A., Clapis, M. J., & Leite, E. P. R. C. (2017). Anxiety in pregnancy: prevalence and associated factors. *Revista da Escola de Enfermagem da USP*, 51. doi:10.1590/S1980-220X2016048003253.
- Sinesi, A., Maxwell, M., O'Carroll, R., & Cheyne, H. (2019). Anxiety scales used in pregnancy: systematic review. *BJPsych Open*, 5(1). doi:10.1192/bjo.2018.75
- Stewart, R. C., Umar, E., Tomenson, B., & Creed, F. (2014). Validation of the multi-dimensional scale of perceived social support (MSPSS) and the relationship between social support, intimate partner violence and antenatal depression in Malawi. *BMC Psychiatry*, 14(1), 1-11.
- Soltani, F., Eskandari, Z., Khodakarami, B., Parsa, P., & Roshanaei, G. (2017). Factors contributing to fear of childbirth among pregnant women in Hamadan (Iran) in 2016. *Electronic Physician*, 9(7), 4725.
- Taubman-Ben-Ari, O., Chasson, M., & Abu-Sharkia, S. (2020). Childbirth anxieties in the shadow of COVID-19: Self-compassion and social support among Jewish and Arab pregnant women in Israel. *Health & Social Care in the Community*, 14. doi:10.1111/hsc.13196.
- Thapa, S. B., Mainali, A., Schwank, S. E., & Acharya, G. (2020). Maternal mental health in the time of the COVID-19 pandemic. *Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica*, 99(7), 817-818. doi:10.1111/aogs.13894.
- Vivlaki, V. G., & Asimaki, E. (2020). Respectful midwifery care during the COVID-19 pandemic. *European Journal of Midwifery*, 4, 1-2.
- World Health Organization (WHO). (2020). "Q&A: pregnancy, childbirth and COVID-19." World Health Organization. Retrieved from (20.05.2021): https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/interactive-timeline?gclid=CjwKCAjw3_KlBhA2EiwAaAAlinPaqeCcwDWWWP2BPhT90MpeYvCOlwn2ziPVj-vln5LPxX8lQqFhoCrB0QAvD_BwE#event-115.
- Wu, H., Sun, W., Huang, X., Yu, S., Wang, H., Bi, X., ... & Ming, W. K. (2020). Online antenatal care during the COVID-19 pandemic: opportunities and challenges. *Journal of Medical Internet Research*, 22(7), e19916. doi:10.2196/19916
- Yedid Sion, M., Harlev, A., Weintraub, A. Y., Sergienko, R., & Sheiner, E. (2016). Is antenatal depression associated with adverse obstetric and perinatal outcomes?. *The Journal of Maternal-Fetal & Neonatal Medicine*, 29(6), 863-867. doi:10.3109/14767058.2015
- Zaigham, M., & Andersson, O. (2020). Maternal and perinatal outcomes with COVID-19: A systematic review of 108 pregnancies. *Acta Obstetrica et Gynecologica Scandinavica*, 99(7), 823-829. <https://doi.org/10.1111/aogs.13867>
- Zeng, H., Xu, C., Fan, J., Tang, Y., Deng, Q., Zhang, W., & Long, X. (2020). Antibodies in Infants Born to Mothers With COVID-19 Pneumonia. *JAMA*, 323(18), 1848-1849. <https://doi.org/10.1001/jama.2020.4861>
- Zhen, R., Quan, L., & Zhou, X. (2018). How does social support relieve depression among flood victims? The contribution of feelings of safety, self-disclosure, and negative cognition. *Journal of Affective Disorders*, 229, 186-192. doi:10.1016/j.jad.2017.12.087